

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer

4443964

Onderwerp: **Burgerberaad Klimaat**

Kernboodschap

In Arnhem wordt het tweede Burgerberaad georganiseerd om advies te krijgen over hoe Arnhemmers hun huizen schoner en duurzamer willen verwarmen. Het Burgerberaad is een aanvulling op de representatieve democratie en is geen vervanging hiervoor. Het Burgerberaad dat Arnhem wil organiseren, bestaat uit een groep van 150 deelnemers die een zo goed mogelijke vertegenwoordiging van de stad vormen. Via een proces van bijeenkomsten en discussies zal het Burgerberaad adviezen formuleren. Het doel van het Burgerberaad is om een breed maatschappelijk advies te verkrijgen over een voor Arnhem belangrijke vraag en de kloof tussen bestuur en stad te verkleinen.

Voorstel

1. De hoofdvraag van het Burgerberaad Klimaat als volgt te formuleren: "Hoe zorgen we dat Arnhemmers overstappen naar schonere en duurzamere manieren om hun huizen te verwarmen?"
2. Een dubbele loting toe te passen bij de samenstelling van het Burgerberaad.
3. De adviezen van het Burgerberaad zwaarwegend te laten zijn in de besluitvorming door de raad.
4. Bijgevoegde begrotingswijziging vast te stellen.

Inleiding

De gemeente Arnhem wil de stad leefbaar en gezond houden, zodat ook volgende generaties hier prettig kunnen leven. We zetten daarom in op duurzame energiebronnen en het verminderen van de CO₂ uitstoot. Omdat verwarming in Arnhem nu hoofdzakelijk plaatsvindt door middel van aardgas wil de gemeente samen met inwoners overstappen op duurzame warmtebronnen. Een belangrijke stap hierin is de Arnhemse Transitievisie Warmte waarin staat wanneer we welke wijken aardgasvrij willen maken. De overstap naar duurzame warmtebronnen gebeurt in stappen en samen met de bewoners. We weten heel goed dat dit een grote verandering is. Daarom organiseren we een Burgerberaad om te onderzoeken en adviezen op te stellen hoe de gemeente inwoners kan helpen om hun huizen schoner en duurzamer te verwarmen. De ideeën en ervaringen van inwoners zijn hierbij erg belangrijk.

Beoogd effect

Burgerberaden worden georganiseerd om een breed maatschappelijk advies te krijgen over een onderwerp waarvoor oplossingen nodig zijn, in dit geval het overstappen naar schonere en duurzamere manieren om Arnhemse huizen te verwarmen.

Argumenten

- 1.1** *De vraagstelling past bij een onderwerp dat leeft in de Arnhemse samenleving en voldoet aan de afwegingskaders voor een goede vraagstelling.*
- De energietransitie is bij veel Arnhemmers onbekend en onbegrepen, terwijl uiteindelijk iedere Arnhemmer er achter de voordeur iets van gaat merken. Om deze redenen willen we Arnhemmers meenemen in deze keuzes en ons door hen laten adviseren. De raad heeft in 2020 New energy made in Arnhem 2020-2030 (NemiA) vastgesteld en vervolgens de Transitievisie Warmte in 2021. Daarnaast gaat het om de CO2 neutrale doelstellingen. We geven de deelnemers aan het Burgerberaad mee dat deze vraag wordt gesteld tegen de achtergrond van de gemeentelijke ambities (NemiA) om in 2050 een CO2 neutrale stad te zijn. Deelnemers aan het Burgerberaad krijgen deelvragen mee op drie onderwerpen: 1) energiebesparing, 2) isolatie en 3) verwarming en verkoeling. Op deze manier voorkomen we dat we enkel brede adviezen vanuit de deelnemers ontvangen. Door specifiek op deze deelonderwerpen uit te vragen, kunnen deelnemers op korte, middellange en lange termijn adviseren op verschillende onderwerpen zodat we scherpere adviezen van de deelnemers ontvangen.
- De kaders zijn duidelijk maar in de uitvoering zijn er nog veel keuzes te maken. Dit zijn niet alleen keuzes op stadsniveau, maar ook voor alle wijken en alle Arnhemmers. Een van de belangrijke instrumenten om dit op te halen is het Burgerberaad, naast andere gesprekken die we voeren in de wijken.
- Verder sluit deze vraagstelling aan bij de aanbeveling uit de evaluatie van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (Evaluatie van het eerste Burgerberaad in Arnhem) dat er gekozen wordt voor een vraagstelling waarbij er meer ingegaan wordt op wat de deelnemers belangrijk vinden.
- 1.2** *We zorgen vooraf en tijdens het Burgerberaad voor de juiste informatievoorziening aan deelnemers.*
- Dat doen we door het verstrekken van een informatiedossier vooraf om deelnemers zo goed mogelijk inhoudelijk voor te bereiden. Het informatiedossier is bedoeld als voorbereiding op en naslag tijdens de bijeenkomsten ter ondersteuning van de deelnemers bij het formuleren van adviezen. Aanvullend hierop zullen gedurende de bijeenkomsten experts van binnen en buiten de gemeente aanwezig zijn om de deelnemers te ondersteunen met informatie en vragen te beantwoorden. Het Burgerberaad beslist zelf welke experts worden ingeschakeld.
- 1.3** *De adviezen van het Burgerberaad zijn gebaseerd op dialoog die op basis van gelijkwaardigheid gevoerd wordt.*

	In een Burgerberaad staat dialoog centraal, waarbij professionele onafhankelijke gespreksbegeleiders ervoor zorgen dat alle deelnemers gelijkwaardig aan het woord komen. Het doel is niet om elkaar te overtuigen, maar om begrip te krijgen voor elkaars perspectieven en tot een breed gedragen overeenstemming te komen. Minderheidsstandpunten kunnen ook worden opgenomen in het eindrapport. De dialoog vindt in kleine groepjes plaats, verspreid over meerdere dagen. Het Burgerberaad bepaalt zelf het proces en stelt uiteindelijk een advies op voor het college.
1.4	<i>De deelnemers van het Burgerberaad weten waar ze zich op moeten richten en wat er van hen wordt verwacht.</i> Door duidelijkheid te geven aan de deelnemers en vooraf en gedurende het proces professionele begeleiding van de deelnemers te verzorgen, kan het bestuur erop vertrouwen dat de adviezen van het Burgerberaad werkelijk antwoord geven op de gestelde vraag. Omdat de wetgeving rondom duurzame energie en warmte op dit moment nog niet vaststaat en de wetsvoorstellen nog onderdeel zijn van debat in de Tweede en Eerste Kamer, stellen we voor om in de reflectie op de adviezen wel te kijken naar juridische mogelijkheden, maar daarin ook rekening te houden met de nieuwe wetgeving. Voor dit Burgerberaad zal de toets anders van opzet en vorm zijn dan bij het eerste Burgerberaad over afval.
2.1	<i>We streven naar een deelnemersgroep die een goede afspiegeling vormt van de stad.</i> Om een representatieve groep van 150 Arnhemmers samen te stellen, wordt het lotingsproces in twee fasen uitgevoerd. Eerst ontvangen 10.000 willekeurig geselecteerde inwoners een uitnodiging en kunnen zij zich aanmelden. Vervolgens vindt een tweede loting plaats om een evenwichtige groep te vormen op basis van leeftijd, opleidingsniveau, geslacht en wijk (demografische representativiteit). Daarnaast wordt gecontroleerd of er voldoende verschillende perspectieven op het onderwerp aanwezig zijn (discursieve representativiteit). Indien nodig worden extra groepen geworven via partners in de stad. Dit bleek bij Burgerberaad Afval niet nodig te zijn.
3.1	<i>Toetsing van de adviezen vindt plaats tussentijds en na afloop van het Burgerberaad.</i> Bij het Burgerberaad Afval is er alleen gekozen voor een toetsing achteraf. Uit de evaluatie over dit Burgerberaad die recent naar de raad is gestuurd, blijkt dat zowel de deelnemers van het Burgerberaad als de ambtelijke projectgroep die taak heeft de toetsing (achteraf) uit te voeren, de wens heeft in het Burgerberaad Klimaat een tussentijdse toetsing of 'reflectie' in te bouwen over de adviezen. Dit betreft dan bijvoorbeeld een reflectie op de formulering door de deelnemers, of deze juridisch kloppend is. Dit voorkomt dat de adviezen aan het einde moeilijk of slecht toetsbaar zijn en/of niet haalbaar zijn terwijl dit door tussentijdse toetsing en aanscherping voorkomen had kunnen worden. Ook past het bij de ontwikkeling die we bij andere Burgerberaden in het land zien. Bij Burgerberaden die hier ervaring mee hebben opgedaan, zie je dat zowel deelnemers als de ambtelijke organisatie dit moment van tussentijdse toetsing waarderen. En dat beiden vinden dat dit de kwaliteit van de uiteindelijke adviezen ten goede is gekomen. Dit kan ook positieve effecten hebben op de opvolging van de adviezen.

We zien bij andere Burgerberaden in Nederland dat één van de standaard adviezen van deelnemers is, om een klankbord- of monitoringsgroep in te stellen. Het is een aanbeveling vanuit de evaluatie van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen om dit advies meteen op te volgen. Bij het eerste Burgerberaad kan er pas een opvolging gegeven worden aan de adviezen na besluitvorming van de gemeenteraad over de adviezen. Volgens de HAN is het een belangrijke les om bij de organisatie van volgende Burgerberaden beter te anticiperen op de mogelijkheid om deelnemers betrokken te laten blijven.

Bij het vorige Burgerberaad is ervoor gekozen om de evaluatie onder deelnemers extern te beleggen (Radboud Universiteit). Dit Burgerberaad wordt geëvalueerd door de afdeling Informatie, team Onderzoek en Statistiek. Zij dragen er zorg voor dat iedere bijeenkomst van het Burgerberaad middels een vragenlijst onder deelnemers wordt geëvalueerd, zodat de organisatie tussentijds kan bijsturen als dit nodig blijkt. Ook wordt deze input gebruikt voor de eindevaluatie.

3.2 *Alle adviezen van het Burgerberaad worden verstuurd aan de raad.*

We doen dit om maximale transparantie te bereiken. Maar ook kan de gemeenteraad zo binnen de kaders van het door de raad afgegeven mandaat aan het Burgerberaad, een eigen afwegingen maken. Bij het versturen van de opbrengst van het Burgerberaad voegt het college een reflectie toe waarin uitgewerkt wordt op welke manier de adviezen een plek kunnen krijgen in het beleid van de gemeente. Hierin wordt meegenomen wat de financiële consequenties zijn, of de voorstellen haalbaar zijn, en of ze effectief en toereikend zijn ten opzichte van de gemeentelijke doelstellingen. Haalbaarheid is inclusief of ook de financiën toereikend zijn.

3.3 *Het proces is inzichtelijk en controleerbaar.*

De bijeenkomsten van het Burgerberaad zijn niet openbaar om de privacy en veiligheid van deelnemers te borgen. Namens de gemeenteraad kunnen twee raadsleden per bijeenkomst zich aanmelden als waarnemer. Door de bijeenkomsten besloten te maken, willen we een zo veilig mogelijke omgeving creëren in de hoop te horen wat er echt in de stad leeft. Ook willen we met beslotenheid voorkomen dat deelnemers ongewenst bevraagd of benaderd worden door derden.

3.4 *Raad en college hebben een passieve rol tijdens het Burgerberaad.*

Raad, college en ambtelijke organisatie zitten tijdens de gesprekken en discussies van de deelnemers aan het Burgerberaad niet actief aan tafel. Tijdens het beraad zijn ambtenaren wel beschikbaar voor het beraad om de vraag toe te lichten en, zoals eerder aangegeven, een reflectie te geven op de tussentijdse adviezen van het beraad.

Kanttelingen en risico's

- 1.1** *Er bestaat het risico dat deelnemers aan het Burgerberaad adviezen formuleren die haaks staan op bestaande wetgeving.*
Dit risico kan worden beperkt door het Burgerberaad deelonderwerpen te geven en door een tussentijdse toetsing uit te voeren. Daarnaast kunnen experts betrokken worden om deelnemers te informeren over de huidige stand van zaken en beleidsontwikkelingen.
- 1.2** *Er is een gebrek aan capaciteit.*
Het gebrek aan capaciteit, zowel binnen de gemeente als bij uitvoerende partijen, vormt een risico voor de uitvoerbaarheid van de adviezen van het Burgerberaad. Zelfs wanneer de adviezen van hoge kwaliteit zijn, kunnen ze moeilijk uitvoerbaar blijken vanwege beperkte middelen of personele capaciteit. Hoewel dit een risico is, kan het ook als een kans worden gezien. Het Burgerberaad kan adviezen geven die zich juist richten op haalbaarheid, innovatie en efficiëntere inzet van beperkte middelen. Dit kan worden bereikt door vanaf het begin duidelijke kaders te stellen over wat realistisch is, en door experts tussentijds te betrekken.
- 1.3** *Er gebeurt op dit onderwerp veel in korte tijd.*
Het klimaatbeleid en specifiek daarbinnen de energietransitie, is een snel veranderend veld. Nieuwe wetgevingen technologische innovaties volgen elkaar snel op. Hierdoor bestaat het risico dat de adviezen van het Burgerberaad snel verouderen of achterhaald raken voordat ze geïmplementeerd zijn. Terwijl het Burgerberaad plaatsvindt, kan er nieuwe informatie beschikbaar komen of kunnen wet- en regelgeving veranderen, wat de relevantie van de adviezen kan verminderen. We leggen daarnaast de link met het Nationaal Burgerberaad.
- 2.1** *De planning kan uitlopen.*
We benaderen een grote groep inwoners voor deelname. De ervaring leert dat inwoners lang niet altijd ingaan op de uitnodiging. De respons bij Burgerberaad Afval was 7,3 procent, hoger dan bij veel andere Burgerberaden in Nederland. Bij een lager percentage kan het bij het Burgerberaad Klimaat noodzakelijk zijn om inwoners via onze maatschappelijke partners in de stad, of misschien zelfs op straat te benaderen om deel te nemen. Dit om ervoor te zorgen dat het Burgerberaad een goede afspiegeling is van Arnhem, wat van groot belang is voor de kwaliteit van de dialoog en de uitkomsten. Dit proces is intensief en kost veel tijd, en kan de planning doen uitlopen. Verder zijn we in de planning afhankelijk van derden en externe factoren zoals de beschikbaarheid van inwoners en de behandeling door de raad zelf.
- 2.2** *Het is mogelijk dat de deelnemersgroep geen volledige afspiegeling vormt van de Arnhemse samenleving.*
Een Burgerberaad valt of staat met een deelnemersgroep die een afspiegeling vormt van Arnhem. Het is de waarborg dat alle perspectieven op tafel komen. We zullen dan ook zeer zorgvuldig te werk gaan in het loten en werven van de deelnemers. Ondanks alle inspanningen kan het resultaat van het lotingsproces inclusief aanvullende werving toch zijn dat het Burgerberaad start met een deelnemersgroep die geen volledige afspiegeling vormt

	van Arnhem. Ook kan het voorkomen dat inwoners zich gedurende het proces terugtrekken en dat daarmee de samenstelling van het Burgerberaad verandert. Bij het Burgerberaad Afval hebben we op meerdere momenten in het proces gecheckt wat de samenstelling van de groep is, en samen met het bureau acties uitgezet om mensen toch over de streep te trekken deel te nemen. Die aanpak is daar succesvol gebleken, maar biedt geen garanties dat het de volgende keer weer zo zal uitpakken. Uiteindelijk moet het proces wel door.
3.1	<i>Adviezen van het Burgerberaad komen zo snel mogelijk, maar niet onmiddellijk bij de raad ter besluitvorming.</i> Het opstellen van de eindrapportage van het Burgerberaad met daarin de adviezen en opbrengsten kost tijd. Van het Burgerberaad Afval weten we dat deze fase een doorlooptijd kent van 4 – 6 weken. Daarna neemt het toetsen van de voorstellen tijd in beslag. De doorlooptijd van deze fase is wat langer, 2-4 maanden. De adviezen van het Burgerberaad zullen daarom niet direct naar de raad komen ter besluitvorming.

Participatie

Gelijkwaardige samenwerking is de basis voor het beraad. Deelnemers komen samen tot adviezen en hebben in het proces mogelijkheden tot eigen inbreng (bijvoorbeeld het invoeren van experts). De adviezen van het Burgerberaad worden opgevolgd, tenzij de raad zwaarwegende redenen heeft om andere keuzes te maken. De beslissing ligt conform de Gemeentewet uiteindelijk bij de gemeenteraad.

Financiën

Voor de kosten van het Burgerberaad houden we rekening met globale begrotingsvarianten.

Daarbij het volgende:

- De begroting is exclusief ambtelijke inzet (behalve projectmanagement), en andere kosten die niet worden doorberekend (zoals de kosten voor verzending van brieven). Een Burgerberaad vraagt veel van de ambtelijke organisatie. Deze capaciteit moet intern worden vrijgemaakt, daar zijn geen middelen voor opgenomen.
- We gaan in de berekening uit van vijf bijeenkomsten. Het kan zijn dat het Burgerberaad een extra bijeenkomst nodig heeft om tot een advies te komen.
- Elke deelnemer kan aanspraak maken op een vergoeding van 75 euro per bijeenkomst.
- Uitgangspunt als locatie voor de bijeenkomsten is het stadhuis.
Voor het inschakelen van experts wordt het bedrag bindend meegegeven aan het Burgerberaad.

De begrote kosten voor het Burgerberaad Klimaat zijn:

Begroting Burgerberaad Klimaat 5 bijeenkomsten*	Begroting
Projectmanagement	€ 25.000
Inhuur extern bureau (aanbesteding)	€ 75.000
Logistiek (locaties, catering, etc.)	€ 50.000
Communicatie (o.a. ontwikkelen huisstijl en communicatiemiddelen)	€ 15.000
Dagvergoeding voor deelnemers (75 euro per sessie)	€ 56.250
Professionele gespreksleiders	€ 50.000
Overig*	€ 10.000
Invliegen van experts	€ 5.000
Onvoorzien	€ 6.368
Totaal	€ 292.618

*Onder overig vallen kosten zoals tolken, eventueel vervoer voor deelnemers en extra inzet van gespreksvormen.

In de bestemmingsreserve Burgerberaden is nog € 292.618,- beschikbaar voor een tweede Burgerberaad. We schatten op basis van de huidige planning in, dat dit Burgerberaad volledig in 2025 zal plaatsvinden, waardoor ook de lasten volledig in 2025 zullen vallen.

Zoals vastgesteld is in de begroting, organiseren twee Burgerberaden in de coalitieperiode 2022-2026.

Uitvoering

Voor de organisatie van een Burgerberaad wordt een (of meerdere) externe partij(en) aangetrokken, die ervaring heeft met het in goede banen leiden van het proces en een groot deel van de organisatie op zich kan nemen.

We voeren momenteel twee parallelle processen uit: de mini-competitie voor het selecteren van een extern bureau en dit raadsvoorstel. Om de mini-competitie succesvol af te ronden, is een goedgekeurd raadsvoorstel vereist.

De planning is strak: om in Q3 2025 met het Burgerberaad te starten, moet het raadsvoorstel uiterlijk in Q1 2025 zijn vastgesteld. Dit is nodig om de selectieprocedure te starten, inclusief het trekken van 10.000 adressen uit de Basisregistratie Personen (BRP), het versturen van uitnodigingen, en de selectie van deelnemers. Deze fase duurt tot half april 2025. Het Burgerberaad kan dan in Q3 2025 beginnen in verband met doorlooptijd en vakanties.

Communicatie

De communicatie rond en over het Burgerberaad bestaat uit twee delen: communicatie met de deelnemers en communicatie met de hele stad.

Communicatie met de stad

Communicatie met de stad over het Burgerberaad en de uitkomsten is belangrijk en gebeurt onder regie van de gemeente. Het Burgerberaad is een afspiegeling van de stad en het is goed om de hele stad te betrekken bij het proces en het Burgerberaad. Hierbij krijgen inwoners via de inwonersconsultatie (een brede vragenlijst over het onderwerp van het Burgerberaad) ook de gelegenheid om te laten weten wat zij ervan vinden.

Communicatie met deelnemers

De externe partij zorgt (in afstemming met de gemeente) voor communicatie met de deelnemers aan het Burgerberaad. Dit gaat over:

- Logistieke en praktische zaken rond deelname
- De inhoudelijke terugkoppeling van de bijeenkomsten
- Op de hoogte houden van de opvolging van de adviezen

Vooraf

Voordat het Burgerberaad start, wordt de stad geïnformeerd over het Burgerberaad. In de vorm van een campagne nemen we de stad mee in het Burgerberaad dat komen gaat. Deze campagne heeft een dubbel doel. Aan de ene kant alle Arnhemmers informeren over het Burgerberaad en aan de andere kant als begin van de werving van deelnemers. Als je weet dat je een uitnodiging kunt ontvangen, ben je iets meer alert op de uitnodiging. Daarnaast betrekken we in deze fase ook al bestaande netwerken in de stad, zodat zij hun achterban kunnen informeren.

Tijdens

Tijdens het Burgerberaad communiceert de gemeente over het proces en is de informatie die deelnemers krijgen via de site van de gemeente Arnhem ook toegankelijk voor andere Arnhemmers. Daarnaast informeren we Arnhemmers via social media en ArnhemMail en de gemeentepagina in de Arnhemse Koerier om Arnhemmers te informeren over de voortgang van het Burgerberaad.

Na afloop

Deelnemers worden uitgenodigd om na afloop de adviezen aan te bieden aan het college en zij worden uitgenodigd om bij de bespreking in de raad te zijn. Dat moment wordt ook breed met de stad gedeeld. Ook informeren we deelnemers en de stad na afloop regelmatig over de opvolging van de adviezen. Na afronding van het Burgerberaad vindt er een evaluatie plaats.

Bijlage:

- [Bijlage 1: Begrotingswijziging 25-003](#)

Besluit van

Zaaknummer

4443964

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet; Tweede lid

besluit:

1. De hoofdvraag van het Burgerberaad Klimaat als volgt te formuleren: “Hoe zorgen we dat Arnhemmers overstappen naar schonere en duurzamere manieren om hun huizen te verwarmen?”
2. Een dubbele loting toe te passen bij de samenstelling van het Burgerberaad.
3. De adviezen van het Burgerberaad zwaarwegend te laten zijn in de besluitvorming door de raad.
4. Bijgevoegde begrotingswijziging vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,